

Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Međunarodni, interdisciplinarni, dvojezični, online časopis

Smislena i sveobuhvatna ustavna reforma: put naprijed u Bosni i Hercegovini

Coalition of Individuals and Organizations Supporting Bosnia and Herzegovina

Pišem Vam kao vaš zabrinuti birači, tražitelji Vašu podršku u rješavanju teške političke situacije u Bosni i Hercegovini ("Bosni"). SAD je predvodio napore međunarodne zajednice koji su okončali rat u Bosni 1995. godine i opet su jedina zemlja koja može pomognuti u rješavanju trenutne političke krize u Bosni.

Rat u Bosni 1992-95 je bio najnasilniji oružani sukob na europskom tlu od kraja Drugog svjetskog rata. Nakon skoro četiri godine ratovanja i znajnjog gubitka ljudskih života, Dejtonski mirovni sporazum napokon je okončao rat 1995. Ključno obilježje mirovnog sporazuma bio je novi ustav Bosne.

Iako je mirovni sporazum uspješno okončao rat, novi ustav je kreirao složen okvir vladavine koji štiti prava konstitutivnih etničkih skupina, umjesto svojih građana. To je rezultiralo brojnim nedemokratskim i diskriminirajućim ishodima, uključujući i to da nijedan pripadnik bilo koje manjinske etničke skupine (bilo Židov, Rom, Albanac, Crnogorac ili drugi) nikada ne može obavljati političku funkciju na državnom ili entitetskom nivou ili biti izabran u Dom naroda. Iznadno, ni građani koji se izjašnjavaju kao Bosanci se ne mogu kandidirati ni na jednoj od gore navedenih nivoa vlasti. Na te dužnosti u Vladi mogu biti birani samo pripadnici konstitutivnih naroda, odnosno Bošnjaci, Srbi i Hrvati.

Gore navedene ustavne odredbe dovele su do dalnjih etničkih podjela te su u brojnim prilikama razmatrane na europskim sudovima. Tokom godina, Europski sud za ljudska prava je 395 puta presudio protiv ovih odredbi, a takve presude nikada nisu sprovedene od strane vlade na državnom ili entitetskom nivou.

Osim toga, nedavno donošenje zakona kojim se zabranjuje poricanje genocida i velikanje ratnih zločinaca dovelo je do potpunog povlačenja bosanskih Srba iz svih državnih institucija vlasti. Ohrabreni ruskim podrškom i utjecajem u regiji, ove akcije, zajedno sa zapaljivom nacionalističkom retorikom, kreirale su političku krizu koja zemlju gura na rub novog oružanog sukoba.

Jedini održivi smjer djelovanja, da bi se izbjegla daljnja podjela zemlje, je usvajanje smislene i sveobuhvatne ustavne reforme temeljene na demokratskim principima vlasti koji štite osnovna ljudska prava. Nažalost, s obzirom na trenutni politički zastoj u Bosni, to se može postići samo uz vrstu podršku SAD-a i njenih saveznika, pri čemu SAD još jednom igra ključnu vodu u ulogu u

takvim nastojanjima. Štaviše, rješavanje krize u Bosni je od vitalnog nacionalnog interesa za SAD jer bi to bilo protivteža rastu?em uticaju ruskih antideokratskih snaga u regiji, koje imaju potencijal da destabiliziraju Europu i ostatak svijeta.

Brojne bosanskohercegova?ke nevladine organizacije (“NVO”), koje uklju?uju predstavnike razli?itih etni?kih skupina u BiH, uklju?uju?i Bošnjake, Hrvate i Srbe (pojedinosti u odjeljku “Potpisnici” u nastavku), su usvojile šest vode?ih principa koji bi trebali formirati temelj za bilo kakav smislen i sveobuhvatan proces ustavne reforme u Bosni. Me?u njima, g. Jakob Finci, predsjednik Židovske zajednice u BiH, koji je uspješno osporio diskriminatore odredbe postoje?eg bosanskog ustava pred Europskim sudom za ljudska prava, izrazio je otvorenu podršku u ime Židovske zajednice u Bosni za ove vode?e principe. Ovih šest principa se zasniva na sljede?im demokratskim idealima:

- Uklanjanje sistemske i sistemske diskriminacije u politi?kom i izbornom sistemu. Presude Europskih sudova obavezuju državu da ukloni postoje?u široko rasprostranjenu diskriminaciju;
- Prestanak glasanja na temelju entiteta i ukidanje odredbi etni?kog veta, prema nalazima i preporukama Venecijanske komisije;
- Reforma pravosudnog sistema kako bi se osigurali nezavisni sudovi zasnovani na vladavini prava, koji rade na istim principima, a ne odvojeni sistemi koji ?esto donose konfliktne presude;
- Sankcionisati negiranje, banalizaciju, opravdavanje ili odobravanje holokausta, genocida i zlo?ina protiv ?ovje?nosti;
- Definisati prava koja se smatraju od vitalnog nacionalnog interesa i koja bi bila zašti?ena nacionalnim vetom na državnom i nižim nivoima vlasti; i
- Demontaža razli?itih slojeva vlasti koje dovode do slabljenja državnih institucija na državnom nivou i stvaraju politi?ki i zakonodavni zastoj.

U svjetlu gore navedenog, ljubazno Vas molim da:

- Pregledate i pružite svoju podršku u pogledu predloženih principa i potaknete svoje kolege u Kongresu i State Departmentu da urade isto;
- Pozovete State Department da pošalje tim pravnih stru?njaka u Bosnu kako bi radili na smislenom i sveobuhvatnoj ustavnoj reformi, a ne na bilo kakvim ograni?enim ili parcijalnim rješenjima kao što je ograni?ena izborna reforma; i
- Usporite žurbu da jednostavno provedete izbornu reformu na ra?un drugih klju?nih ustavnih odredbi koje zahtijevaju revizije. Svaki proces ustavnih amandmana trebao bi biti sveobuhvatan, smišljen i mora uklju?ivati ??doprinos šireg dijela gra?ana Bosne i Hercegovine, uklju?uju?i ?lanove akademske zajednice, stru?njake iz dijaspore i raznih nevladinih organizacija, a ne samo politi?ke predstavnike tri glavne etni?ke stranke.

Bosna i svi njeni gra?ani, bez obzira na etni?ku pripadnost, zasluzu?u prosperitetnu zemlju kojom se upravlja na miran na?in zasnovan na demokratskim principima i bez vanjskog uplitanja. Zato je smislena i sveobuhvatna ustavna reforma jedina održiva opcija koja ?e vratiti Bosnu na put ?lanstva u NATO-u i Europskoj uniji.

Hvala vam na pažnji za ovu hitno i kriti?no pitanje.

Sastavlja?i i potpisnici vode?ih principa:

Stipe Prli?

Predsjednik HNV-a (Hrvatsko narodno vije?e)

Zoran Jovanović
Predsjednik SGV PzR (Srpsko građansko vijeće)

Miro Lazović
Predsjednik Foruma parlamentaraca BIH (Parlamentarni forum)

Nedžad Mulabegović
Predsjednik VKBI-a (Vijeće Kongresa bošnjačkih intelektualaca)

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.